

Dr. doc. Traian Orghidan (Bukarest)

EMIL RACOVITA A BIOSZPEOLÓGIA MEGALAPÍTÓJA

Nemcsak Romániában, de az ország határain túl is méltó tisztelettel emlékeztek meg a román tudományos élet nagy alakjáról, a bioszpeológia és a világ első speleológiai intézetének megalapítójáról, *Emil Racovitáról*, születésének 100. évfordulója alkalmából.

Emil Racovita 1868. november 15-én született az egyeteméről híres Iasi városában. Itt végezte el a liccumot neves tanárok keze alatt. Különösen *Grigore Cobalcescu*, a geológia tanára volt nagy hatással az ifjúra, aki tőle szívta magába az evolúcionizmus izgató tanait.

Az ifjú Racovita tanulmányait 1886-tól Párizsban a Sorbonne-on folytatta: jogot, anthropológiát és zoológiát tanult. További életútja alakulásában az indító rugókat a neves biológus-professzor, *Henry de Lacaze-Duthiers* előadásai kereshetjük. Racovita 1891-ben teljesítette az utolsó egyetemi vizsgáit is, majd 1896-ban a *Le lobe céphalique et l'encéphale des Annélides Polychètes* c. disszertációjával doktorrá avatták.

1897-ben a fiatal román zoológus, megfogadva tanítómestere, Lacaze-Duthiers tanácsát, mint „természetkutató” csatlakozott a *Belgica* Délsarki Expedícióhoz. A sikeres délsarki vállalkozás (1897–99) fordulópontot jelentett Emil Racovita életében.

A gondos tudományos felkészülés, a sokoldalú szervezőképesség és az odaadó szorgalom eredményeképpen az alig 31 éves tudós rendkívül gazdag állat- és növénygyűjteménnyel tért vissza a még szinte ismeretlen déli kontinensről. Vaskos köteteket tesznek ki a Délsarki Expedíció anyagai, amelyek Racovita fáradhatatlan, szisztematikus munkásságának eredményeit közlik. Közben kinevezték az *Arago* laboratórium (*Banyuls-sur-Mer*) aligazgatójává, és az *Archives de Zoologie expérimentales et générales* társszerkesztőségét is elvállalta.

Racovita tudományos munkássága területén újabb fordulat akkor következett be, amikor 1904-ben meglátogatta Mallorca-szigetén (Baleárok) a *Cuevas de Drach* nevű barlangot. Itt fedezte fel azokat a vízi izópódákat (*Typhlocirolana Mora-*

Emil G. Racovita
(1868—1947)

guesi), amelyek sajátosan alkalmazkodtak a barlangi élethez. Ettől a pillanattól kezdve Racovita minden figyelmét a föld alatti fauna tanulmányozására fordította. Nem sokkal később, 1907-ben jelent meg klasszikus tanulmánya, az *Essai sur les problèmes biospeologiques* címmel, amelyet napjainkban úgy emlegetnek, mint a „bioszpeológia alapszabályát” (*René Jeannel, 1952.*).

Racovita kutatásainak eredményeit egy külön sorozatban, a *Biospeologica*-ban publikálta. A román tudós produktivitását mi sem mutatja jobban, mint az, hogy csak a izópódákról 20 dolgozata jelent meg 756 oldalon, mintegy 1000 sajátkezű rajzával.

1920-ban a román kormány felhívására Racovita visszatért hazájába és hű munkatársával, *René Jeannel*-lel megalapította Kolozsvárott a világ első

szpeleológiai intézetét. A továbbiakban itt szerkesztették a nemzetközi hírű *Biospeologica*-t. *Jeannel*-en kívül ekkor már az intézet vezető gárdájában dolgozott az ismert francia–svájci szpeleológus, *P. A. Chappuis* is.

Emil Racovitát, tudományos munkásságának elismerésképpen már 1905-ben a Román Akadémia levelező, később rendes tagjává választották. De nemcsak szülőhazájában, hanem szerte Európában a tudományos intézmények tiszteleti tagukká választották. A fáradhatatlan kutatómunka mellett Racovita különféle tudományos egyesületeket, múzeumot, természeti rezervátumokat stb. szervezett, és széleskörű oktató-nevelő tevékenységet is folytatott.

A nagy tudóst 79 éves korában, 1947. november 19-én ragadta el a halál. Páratlanul gazdag tudományos örökséget hagyott hátra hazájának és az egész tudományos világnak.

Az évforduló alkalmából kiadott művészi bronzplakett.

Ünnepi megnyitó ülés a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetem dísztermében. Az úttörők virágcsokrokkal köszöntötték az elnökséget. A megnyitó előadást Constantin Daicoviciu akadémikus, az egyetem rektora tartja.

